

CHORVÁTSKE PAMIATKY UNESCO V KONTEXTE OBSAHOVÝCH ŠTANDARDOV PRIMÁRNEHO VZDELÁVANIA A NIŽŠIEHO STREDNÉHO VZDELÁVANIA V CHORVÁTSKU A NA SLOVENSKU

Croatian Monuments UNESCO in the Contexts of the Contents Standards of Primary Education and of Lower Secondary Education in Croatia and Slovakia

Daniel Dubovski, Katedra geografie a geológie, Univerzita Mateja Bela,
Tajovského 40, Banská Bystrica, Slovensko daniel.dubovski@gmail.com

Abstract:

Cultural monuments are one of the most important sources of knowledge of all generations and are considered to be unchangeable values of the past. It represents a unique value that goes beyond national borders and is important to the present and future generations of all mankind. Everyday globalization trends pose a great risk of losing the individuality of individual regions and nations. And that is why the world heritage should be a matter of course. In order to preserve the heritage, it is necessary to pass on the importance of the natural and social heritage to the young generation as a priority of the quality of life of present and future generations. The aim of the paper is to provide a comprehensive picture and wake the reader interest about this issue, and of course to encourage geography teachers to develop their pupils in this spirit. Although the education system allows work on the development of individuals who know, respect and preserve their natural and cultural heritage, but not to the extent that can be expected. The first part of the contribution briefly characterizes the individual monuments of UNESCO in Croatia. The second part of the paper analyses Croatian monuments UNESCO in the context of the content standard in elementary schools in Croatia and Slovakia.

Kľúčové slová

pamiatky UNESCO, Chorvátsko, Slovensko, základná škola

Key words

monuments UNESCO, Croatia, Slovakia, elementary school

Úvod

Kultúrne pamiatky sú jedným z najdôležitejších prameňov poznania všetkých generácií a považujú sa za nezameniteľné hodnoty minulosti. Sú nielen inšpiráciou, ale i poučením. Spolu s vývojom spoločnosti vznikali aj kultúrne pamiatky, avšak so špecifikami regiónu. Práve to je na nich najcennejšie. Každodenné globalizačné trendy predstavujú veľké nebezpečenstvo straty osobitosti jednotlivých regiónov a preto treba viesť mladú generáciu k znalosti a rešpektu k miestnym špecifikám. Z toho vyplýva dôležitosť informovať mladú generáciu o nehmotnom dedičstve určitej oblasti. Stav dedičstva v ktorejkoľvek krajiny na Zemi sa stal obrazom stavu toho národa, ako i prejavom jeho kultúry. V roku 1972 bolo uznané medzinárodné právo na ochranu svetového prírodného a kultúrneho dedičstva a s ním spojené povinnosti štátov a národov.

Podľa Cartera (2004) do šesťdesiatych rokov dvadsiateho storočia o oblasti životného prostredia sa v politike relatívne málo diskutovalo. Dnes je jedno z najdôležitejších tém, o ktorom sa učí na rôznych stupňoch vzdelávania a odbornej prípravy. Obsah súvisiaci s pamiatkami UNESCO je neoddeliteľnou súčasťou učebných osnov, nielen na Slovensku a v Česku, ale i v iných európskych štátoch.

Chorvátsko, jeden z najmladších európskych štátov – vzniklo po rozpade bývalej Juhoslávie v roku 1991, už dlhé roky patrí medzi najlákavejšie destinácie cestovného ruchu v Európe. Najpríťažlivejšou oblasťou je jednoznačne jadranské pobrežie, bohaté na prírodné a kultúrne pamiatky UNESCO. Vznik tohto príspevku bol daný faktom, že Chorvátsko je častou destináciou generácií slovenských, českých a iných stredoeurópskych turistov, ktorých treba viesť k znalosti a rešpektu k špecifikám Chorvátskej republiky.

Lokality Svetového dedičstva UNESCO v Chorvátsku

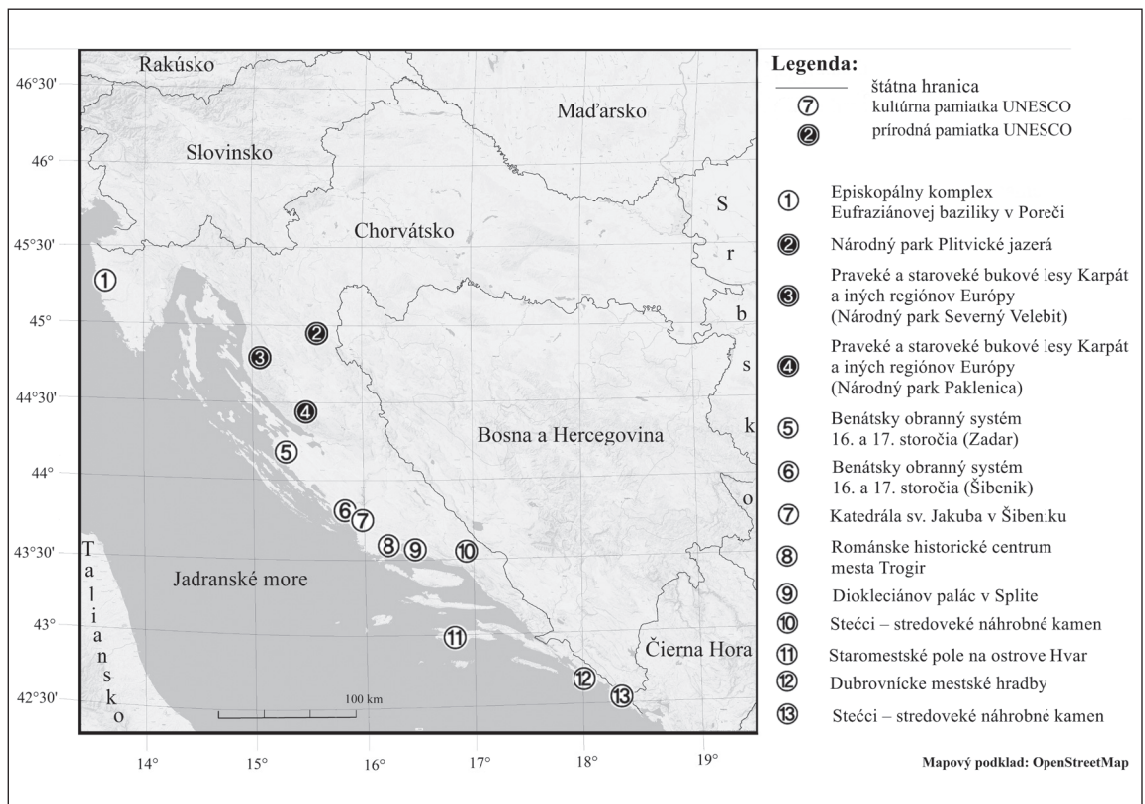
Cieľom Organizácie Spojených národov pre vzdelávanie, vedu, kultúru a komunikáciu (z angl. United Nations Educational, Scientific Cultural Organization), ktorú lepšie poznáme pod skratkou UNESCO, je chrániť a udržiavať svedectvá minulých kultúr a jedinečné prírodné krásy. Dohovor o ochrane svetového a kultúrneho dedičstva prijali delegáti Generálnej konvencie UNESCO v Paríži na jeseň v roku 1972 (Fertaľová, 2015). Na základe dohovoru sa od roku 1975 mohol začať vytvárať zoznam najvýznamnejších a jedinečných hmotných, či nehmotných pamiatok celosvetovej hodnoty, ktoré reprezentujú najlepších predstaviteľov svojho druhu.

V tomto príspevku sa budeme zamerať na hmotné pamiatky UNESCO z dôvodu, že sú len tie zaradené do obsahových štandardov Štátnych vzdelávacích programov v rámci primárneho a nižšieho stredného vzdelávania v Chorvátsku, kým sa nehmotné takmer ani nespomínajú. Chorvátska republika má v súčasnosti v tomto Zozname zapísaných 10 hmotných kultúrnohistorických a prírodných pamiatok. Žabenský (2011) uvádza, že hmotné kultúrne dedičstvo nehnuteľné predstavujú pamiatky architektúry a územia so zachovalou hodnotnou architektúrou, pamiatky archeológie a územia archeologického významu, zhmotnené nehnuteľné technické diela a vynálezy, historická zeleň, kultúrna krajina.

Po rozdelení bývalej Juhoslávie sa Chorvátska republika stala členom UNESCO 1. júna 1992 (Vukoja, 2015). Hoci Chorvátska republika patrí medzi najmladšie a rozlohovo menšie európske štáty, osídlenie jej územia má veľmi bohatú históriu a kultúrne dedičstvo. Väčšina pamiatok UNESCO v Chorvátskej republike sa nachádzajú v turistický

najnavštevovanejších prímorských oblastiach. Podľa štatistického úradu Chorvátskej republiky (Chorvátsky štatistický úrad, 2018), medzi najpočetnejších návštevníkov prímorských oblastí Chorvátska patria návštevníci zo Slovenska, Česka a iných stredoeurópskych štátov. Z toho dôvodu, je v záujme zachovania dedičstva Chorvátskej republiky, nevyhnutné viesť mladú generáciu spomenutých krajín k znalosti a rešpektu k miestnym špecifikám.

Na Obr. 1. možno pozorovať rozmiestnenie pamiatok Svetového dedičstva UNESCO na území Chorvátskej republiky. Z celkového počtu hmotných pamiatok UNESCO v Chorvátsku, dve sú prírodné a zvyšných osem predstavujú nehnuteľné pamiatky architektúry a územia so zachovalou hodnotnou architektúrou.

Obr. 1 Pamiatky UNESCO v Chorvátsku, Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Vukoja (2015)

Rozmiestnenie pamiatok Svetového dedičstva UNESCO na území celého sveta zobrazuje interaktívna mapa na oficiálnej webstránke UNESCO:

<http://whc.unesco.org/en/interactive-map/>. Mapa je dostupná aj pre Google Earth a je ideálnym materiálom pre využitie v školskej geografii. V nasle-

dujúcej časti kapitoly stručne uvedieme jednotlivé pamiatky UNESCO v Chorvátsku.

Pri opise **Episkopálneho komplexu Eufraziánovej baziliky v Poreči** (chorvátsky *Kompleks Eufrazijeve bazilike u povijesnom središtu Poreča*), Milohanić (2010) tvrdí, že sa v Poreči kresťanstvo uchytilo už v 4. storočí, preto je tento komplex mimoriadnou ukážkou sakrálnej architektúry. Eufraziánova bazilika v Poreči, ako jediná lokalita UNESCO na polostrove Istria, sa dostala na Zoznam UNESCO v roku 1997, z dôvodu, že je pamätníkom ranej byzantskej kultúry.

Jedna z najstarších chorvátskych lokalít zapísaných do Zoznamu UNESCO a turistický najnavštevovanejších je prírodná pamiatka **Národný park Plitvické jazerá** (chorvátsky *Nacionalni park Plitvička jezera*). Významnosť parku, nachádzajúceho sa južne od Karlovca (Obr. 1) ako uvádza Majnarić (2005), je daná existenciou vápencových a dolomitových formácií s travertínovými útvarmi vznikajúcich v priebehu posledných 4 000 rokov. Preto boli Plitvické jazerá vyhlásené v roku 1949 Národným parkom a sú uvedené v Zozname svetového dedičstva UNESCO od roku 1979, ako jedny z prvých na svete.

Chorvátska republika si v roku 2017 obohatila Zoznam o ďalšiu prírodnú pamiatku UNESCO. Ide o rozšírenie skôr prijatej Slovensko-Ukrajinskej (2007) a neskôr rozšírenej o Nemecko (2011) sériovej nominácie **„Praveké a staroveké bukové lesy Karpát a iných regiónov Európy“** (chorvátsky *Iskonske bukove šume Karpata i drugih regija Europe*) do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Rozšírenie zahrnilo 63 oblastí bukových lesov, kde sa Chorvátska republika reprezentuje s tromi oblasťami. Dve oblasti v Národnom parku Severný Velebit (chorvátsky *Nacionalni park Sjeverni Velebit*) a jedna oblasť v Národnom parku Paklenica (chorvátsky *Nacionalni park Paklenica*). Dôvodom rozšírenia

zápisu je spoločná výnimočná celosvetová hodnota lokality, ktorá je unikátnym príkladom ekologickej a biologickej evolúcie po dobe ľadovej.

Obranný systém Zadaru a šibenická pevnosť sv. Mikuláša sú na Zozname svetového dedičstva UNESCO ako dve zo šiestich zložiek nadnárodného sériového kultúrneho dedičstva **„Benátsky obranný systém 16. a 17. storočia“** (chorvátsky *Venecijanski obrambeni sustav 16. i 17. stoljeća*). Táto jedinečná námorná pevnosť trojuholníkového pôdorysu je špičkovým príkladom inovatívneho modelu, teda zavedenia novej technológie strelných zbraní do vojenských operácií. Ide o vrcholné dielo neskorej renesancie, čo je jeden z dôvodov prečo je táto pamiatka zapísaná do zoznamu UNESCO v roku 2017.

Podľa Markovića (2010) **Katedrála sv. Jakuba v Šibeniku** (chorvátsky *Katedrala Svetog Jakova u Šibeniku*) bola stavaná v troch rôznych architektonických konceptoch, podľa meniacich sa slohov: gotický, zmiešaný goticko-renesančný a renesančný štýl. Katedrála sv. Jakuba v Šibeniku bola zapísaná na Zoznam UNESCO v roku 2001, z dôvodu svojej krásy, štrukturálnym vlastnostiam a štylistickým črtám, ako jedinečná pamiatka európskej sakrálnej architektúry.

Románske historické centrum mesta Trogir (chorvátsky *Povijesni grad Trogir*) je výnimočným príkladom kontinuity mesta. Radić (1998) v svojej monografii uvádza, že ortogonálny plán ulíc tohto ostrovného sídla pochádza z helénskeho obdobia, pričom ho jeho nasledovníci ďalej vylepšovali rôznymi mimoriadnymi verejnými a obytnými budovami a pevnosťami. Jeho románske paláce dopĺňajú budovy z obdobia baroka a renesancie. Historické centrum mesta Trogir bolo zapísané do Zoznamu UNESCO v roku 1997.

Diokleciánov palác v Splite (chorvátsky *Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača*) je jednou z najvýznamnejších pamiatok Chorvátska a patrí medzi najznámejšie staroveké pamiatky na svete, ktorá spolu z početnými stavbami predrománskej, románskej, renesančnej a barokovej architektúry, tvorí dnes jedinečnú urbanistickú časť jadra Splitu. Z toho dôvodu je jadro mesta Split spolu s cisárskym palácom zapísané v Zozname UNESCO od roku 1979.

Takzvané **Stecci – stredoveké náhrobné kamene** (chorvátsky *Stecci – srednjovjekovna groblja nadgrobnih spomenika*) sú väčšinou vyrezané z vápenca, majú obdĺžnikový tvar s plochým, alebo špicatým koncom, a možno ich nájsť v ležiacej alebo vzpriamenej polohe. Výskumy Tomasovića (2009) ukazujú, že prvé náhrobné kamene boli vyrobené v druhej polovici 12. storočia. Od roku 2016 na Zozname UNESCO je zapísaných 30 lokalít s regionálne jedinečnými náhrobnými kameňmi – Stecci v Bosne a Hercegovine, v Chorvátsku, v Čiernej Hore a v Srbsku.

Od júla 2008 je na Zozname UNESCO uvedené aj **Staromestské pole na ostrove Hvar** (chorvátsky *Starogradsko polje*). Čavić (2017) tvrdí, že tamjšie výsadby vinohradov a olív zostali prakticky nezmenené od prvej kolonizácie starých Grékov a ide o jedinečné svedectvo o geometrickom systéme členenia poľnohospodárskych pozemkov, ktoré sa používalo v antike, čo bolo dôvodom zaradenia do Zoznamu UNESCO. Staromestské pole dnes predstavuje najlepšie zachovanú grécko-antickú krajinu v Stredomorí.

Medzi najstaršie chorvátske lokality UNESCO patria aj **Dubrovnícke mestské hradby** (chorvátsky *Stari grad Dubrovnik*) zo zachovalými gotickými, renesančnými a barokovými kostolmi a kláštorami. Stredoveká Dubrovnícka republika predstavovala

osobitnú politickú a územnú jednotku, pyšnú svojou kultúrou, úspešným obchodom a najmä slobodou, ktorú dokázala zachovať počas stáročí. Stal sa pamiatkou UNESCO v roku 1979.

Pamiatky UNESCO v systéme výchovy a vzdelávania v Chorvátsku

Hneď v úvode tejto kapitoly je potrebné čitateľa oboznámiť zo stručnou charakteristikou kľúčového pedagogického materiálu určujúceho základné obsahové rámce výučby geografie na základných školách (ZŠ) v Chorvátsku – Štátneho vzdelávacieho programu (Štátny vzdelávací program pre základné školy, 2006) (ďalej len ŠVP). Vzdelávací štandard ŠVP pre predmet geografia v Chorvátsku je koncipovaný tak, aby predovšetkým vytváral možnosti na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie, lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia. Umožňuje formovať osobnosť mladého človeka upozorňovaním na podobnosť, ale aj zvláštnosti popisovaných regiónov, ktoré porovnáva s Chorvátskom, pričom poukazuje na jeho jedinečnosť v kontexte Európy, či sveta. Umožňuje u žiakov rozvíjať poznanie o výnimočnosti a jedinečnosti planéty Zem, čo je nevyhnutnou podmienkou jej ochrany.

Obsahovou analýzou ŠVP (2006) sme zistili, že táto problematika, aj keď veľmi dôležitá, sa objavuje v učebných osnovách pre 4. ročník ZŠ a to len vo veľmi skromnom rozsahu. S pamiatkami UNESCO sa žiaci stretávajú v rámci predmetu *Príroda a spoločnosť* v tematickom celku *Kultúrnohistorické pamätihodnosti Chorvátskej republiky*. Obsahovým štandardom podľa aktuálneho ŠVP pre 1. stupeň ZŠ z roku 2006 (Štátny vzdelávací program pre základné školy, 2006), je *oboznámiť žiakov s chorvátskou históriou na základe kultúrnohistorických pamiatok zapísaných na Zozname UNESCO*.

Tuto ambíciu sa pokúsili naplniť aj autori aktuálnych geografických učebníc pre ZŠ, schválených Ministerstvom školstva Chorvátskej republiky. V rámci tohto príspevku sme uskutočnili aj obsahovú analýzu daných učebníc za účelom zistenia obsahového zastúpenia problematiky o chorvátskych pamiatkach UNESCO. Učebnica *Eureka!*⁴ (Čorić a Bakarić Palička, 2017) vychádza z obsahovej časti ŠVP a je koncipovaná tak, aby prostredníctvom nej žiaci splnili požiadavky vzdelávacieho štandardu ŠVP. Čorić a Bakarić Palička (2017) organizáciu UNESCO charakterizujú nasledovne: *Organizácia UNESCO pomáha mnohým národom chrániť svoje vlastné kultúrne hodnoty. Je jednou z hlavných aktivít na ochranu pamiatok a oblastí jednotlivých krajín.* Autori sa snažili včleniť do učebnice obsahové prvky zamerané na chorvátske lokality UNESCO a v niekoľkých vetách stručne popísať ich špecifiká. Odborný, didakticky dobre čitateľný text je doplnovaný názornou časťou (mapky, obrázky, fotografie).

Učivo o pamiatkach UNESCO v Chorvátsku je obsahovo zastúpené pomerne skromne aj na ostatných stupňoch vzdelávania. V kontexte obsahového výkonnového štandardu ŠVP (2006) na nižšom strednom vzdelávaní je výrazný akcent položený na vysvetlenie významu prírodného a kultúrneho dedičstva v Chorvátskej republike pod ochranou UNESCO. Rozsah zameraný na pamiatky UNESCO aktuálnych učebníc geografie pre 2. stupeň ZŠ nezodpovedá požadovanému obsahovému štandardu ŠVP, z dôvodu zamerania autorov len na jednoduchú stručnú charakteristiku jednotlivých pamiatok UNESCO, bez vysvetlenia ich významu a dôležitosti ochrany, ako je požadované obsahovým štandardom ŠVP.

Autori Borko a Štanci (2013) v aktuálnej učebnici geografie pre 6. ročník ZŠ sa v rámci tematického celku *Medzinárodné organizácie* zameriavajú len

na stručné vymenovanie niektorých chorvátskych pamiatok UNESCO. V aktuálnej učebnici geografie pre 8. ročník ZŠ autorov Curić a Curić (2013) je učivo o kultúrnohistorických a prírodných pamiatkach Chorvátska rozdelené do dvoch samostatných častí, ktoré zodpovedajú základným tematickým oblastiam vymedzeným v ŠVP. V rámci kapitoly *Chorvátske pobrežie* autori sa snažili stručne charakterizovať len tie najvýznamnejšie chorvátske kultúrnohistorické a prírodné pamiatky. Do obsahu sú pomerne skromne zaradené aj vtedy zapísané pamiatky pod ochranou UNESCO. V rámci kapitoly *Horská sústava Chorvátska* autori učebnice sa zamerali len na Národný park Plitvičké jazerá ako pamiatku zapísanú na Zozname UNESCO. Okrem toho do obsahu učebnice je zaradené aj pohorie Velebit, ktoré bolo v roku 1978 zaradené do svetovej siete biosférických rezervácií – Program UNESCO „Človek a biosféra“ a do Zoznamu UNESCO bolo zapísané až v roku 2017. V žiadnej z uvedených učebníc nie sú zmienené nasledujúce pamiatky: Stećci – stredoveké náhrobné kamene, Benátsky obranný systém 16. a 17. storočia, Praveké a staroveké bukové lesy Karpát a iných regiónov Európy.

Predkladané učebnice neposkytujú dostatočný priestor na hlbšie prebratie problematiky o vzácnostiach, význame a ochrane pamiatok UNESCO v Chorvátsku. Chýba motivačný charakter a takisto konkrétne príklady ktoré by umožnili na vyučovaní aplikovať metódy diskusie, projektov a ďalších aktivačných metód. Vzhľadom na to, že sú učebnice vydané v roku 2013, samozrejmosťou je absencia niektorých pamiatok zapísaných na zoznam UNESCO po roku 2013.

Chorvátske pamiatky UNESCO v systéme výchovy a vzdelávania na Slovensku

V slovenskom systéme výchovy a vzdelávania je možné žiakom priblížiť problematiku chorvátskych

pamiatok UNESCO v 5. s 7. ročníku ZŠ. Učivo zamerané na konkrétne chorvátske pamiatky UNESCO nie sú obsahovou náplňou Inovovaného štátneho vzdelávacieho programu (Inovovaný štátny vzdelávací program, 2015) (ďalej len iŠVP) ani aktuálnych učebníc geografie pre 5. a 7. ročník ZŠ, schválených Ministerstvom školstva Slovenskej republiky. iŠVP (2015) v rámci výkonového štandardu je zameraný na zdôvodnenie zaradenia niekoľkých pamiatok určitého regiónu sveta do Zoznamu kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Obsahovým štandardom v 5. ročníku ZŠ sú prírodné a kultúrne pamiatky zapísané v zozname UNESCO v rámci tematického celku *Cestujeme po Zemi*.

Európa sa môže pýšiť neuveriteľným množstvom historických pamiatok a skutočných architektonických stavieb. Je to aj dôsledok vyspelosti jej kultúry, ktorá neupadla s úpadkom antiky, ale bola udržaná vďaka prijatiu kresťanstva. Z uvedených príčin, autori učebníc geografie pre 5. ročník ZŠ, Ružek a kol. (2012) sa zameriavajú na najvýznamnejšie európske pamiatky UNESCO v celosvetovom meradle, medzi ktorými si tie chorvátske nenašli miesto. Z druhej strany, učebnice geografie pristupujú k výučbe predmetu geografia konštruktivisticky. To znamená že, poskytujú priestor na aplikáciu diskusie, projektov a ďalších aktivizačných metód, v rámci ktorých je možné predstaviť žiakom najvýznamnejšie chorvátske pamiatky UNESCO.

V iŠVP (2015) pre predmet geografia najväčšie zmeny spôsobil presun celých blokov učiva medzi jednotlivými ročníkmi. Tým sa tematický celok *Európa* presunul z 8. ročníka do 7. ročníka ZŠ. Požiadavkou na očakávaný výkon žiaka na konci 7. ročníka je zdôvodniť zaradenie štyroch pamiatok Európy do Zoznamu kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Učitelia sa musia riadiť pre-

dovšetkým iŠVP, ale i učebnicami geografie pre 8. ročník ZŠ. Autori aktuálnej učebnice geografie pre 8. ročník ZŠ Ružek a Likavský (2011) podávajú základné informácie o Chorvátskej republike v rámci kapitoly *Juhovýchodná Európa*. Z chorvátskych pamiatok UNESCO sa zameriavajú na zachované stredoveké mestá – Dubrovnik, Zadar, Split a osobitosti prírody – Plitvické jazera. Nie je však konkrétne spomenuté ich zaradenie do zoznamu UNESCO. Na konci kapitoly, autori prezentujú úlohy, ktoré majú prispieť do diskusie a možnostiam získania nových poznatkov. Podľa metodiky pre vzdelávaciu oblasť Človek a spoločnosť – nižšie stredné vzdelávanie, širšie vymedzenie kognitívnych výkonových požiadaviek učiteľom umožňuje, aby ich ďalej rozvíjali ďalšími blízkymi učebnými cieľmi, učebnými úlohami a otázkami vzhľadom na kognitívne možnosti svojich žiakov. Aj napriek tomu, že je učiteľ zviazaný riadiť sa vzdelávacím štandardom pre jednotlivé ročníky a držať sa predpísaných tém, má tvorivú slobodu poňať ich po svojom. Z uvedeného vyplýva, že je možné venovať sa chorvátskym pamiatkam aj podrobnejšie.

Za účelom rozvíjania jednotlivcov, ktorí zachovávajú národné dedičstvo a budujú národnú identitu založenú aj na pozitívnom vzťahu ku kultúrnym hodnotám, je potrebné v škole venovať zvýšenú pozornosť problematike pamiatok UNESCO. Učiteľom je v dnešnej dobe niekedy dosť náročné žiakov niečím zaujať, dosiahnuť to, aby na vyučovaní dávali pozor, aby boli aktívni a prežívali preberané učivo so záujmom, čo je veľmi dôležité vzhľadom na náročnosť problematiky. Preto je dôležité uprednostňovať také metódy, ktoré dokážu žiakov aktivizovať, motivovať a umožnia im efektívne si osvojiť vedomosti, zručnosti, skúsenosti a návyky. Odporúčame uprednostniť metódy ako napr. projektové vyučovanie, didaktické hry, heuristické metódy a pod. Podľa Maňáka a kol.

(1997) tieto vyučovacie metódy podporujú záujem žiakov o učenie, podporujú u nich intenzívne prežívanie, myslenie a konanie a rozvíjajú poznávacie procesy žiakov.

Žiakom je možné priblížiť problematiku pamiatok UNESCO prostredníctvom projektovej metódy, ktorá spočíva v tom, že žiaci pod vedením učiteľa, alebo aj individuálne, vypracujú projekt a tým sa vlastne učia. Žiaci sa aktívne zapájajú do výchovno-vzdelávacieho procesu a od strany učiteľa sú vedený k samostatnosti, tvorivosti a vlastnej zodpovednosti. Témy projektov môžu byť rôzne: *Najbližšia pamiatka UNESCO, Pamiatky UNESCO v meste ktoré chcem navštíviť, Vybraná chorvátska pamiatka UNESCO*, a pod. Žiaci sami vyhľadávajú a vytvárajú informácie a diskutujú o problematike ochrany pamiatok UNESCO, tým rozvíjajú komunikačné schopnosti a spôsobilosti, a zároveň je táto metóda pre nich príťažlivá a zaujímavá.

Ďalšou možnosťou je zo žiakmi na hodinách geografie vytvárať nástenné mapy rozmiestnenia pamiatok UNESCO v krajine, a doplniť ju stručnými charakteristikami pamiatok a obrázkami. Metód, ktorými je možné žiakom zaujímavým spôsobom sprístupniť danú problematiku je mnoho, potrebné je, však na tom pracovať.

Literatúra

- Carter, N. (2004). *Strategije zaštite okoliša*. Záhreb: Barbat.
- Curić, B., Curić, G. (2013). *Geografija Hrvatske*. Záhreb: Naklada Ljevak.
- Čavić, A. (2017). *Starogradsko polje kao kultivirani poljoprivredni krajolik kroz povijest*. Prilozi povijesti otoka Hvara, 1(1), s. 29-42.
- Ćorić, S., Bakarić Palička, S. (2017). *Eureka!4*. Záhreb: Školska knjiga.

Záver

V príspevku sme sa venovali chorvátskym pamiatkam UNESCO, ich stručnej charakteristike a zastúpeniu učiva o danej problematike v štátnych vzdelávacích programoch a v aktuálnych učebniciach geografie v rámci primárneho vzdelávania a nižšieho stredného vzdelávania v Chorvátsku a na Slovensku.

Ako je už konštatované, globalizácia so sebou nesie riziko straty osobitosti jednotlivých regiónov, a preto je potrebné podporovať povedomie o ich prírodne a spoločenské dedičstvo. Analýzou štátnych vzdelávacích programov a aktuálnych učebníc geografie sme zistili, že rozsah problematiky pamiatok UNESCO a ich ochrany v aktuálnych učebniciach geografie pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie nezodpovedá požadovanému obsahovému štandardu, ktorý vychádza z ŠVP. Bez ohľadu na to, mnoho závisí od učiteľa akým spôsobom a do akej miery bude vychovávať žiakov tak, aby ochrana prírody a kultúrnych pamiatok bola dôležitou súčasťou ich života. Považujeme za dôležité aj lepšiu odbornú prípravu študentov, budúcich učiteľov v tejto oblasti.

V záujme zachovania dedičstva je nevyhnutné začať vzdelávanie a odbornú prípravu pre trvalo udržateľný rozvoj už od raného detstva. Z tohto dôvodu je potrebné využiť prírodne a kultúrne dedičstvo ako východisko pre výchovu a vzdelávanie na všetkých úrovniach, od materskej až po vysokú školu.

- Fertaľová, A. (2015). Nehmotné kultúrne dedičstvo - ochrana kultúrnej rozmanitosti. Ochrana kultúrnych hodnôt prostriedkami medzinárodného a regionálneho práva, 10 - 15. Košice: Ústav európskeho práva : Právnická fakulta UPJŠ.
- Chorvátsky štatistický úrad. (13. 2 2018). [Cit. 2018-03-01]. Dostupné na Internete: Ministerstvo turizmu: http://www.mint.hr/UserDocsImages/AA_2018_c-dokumenty/180213_DZS_2017.pdf
- Inovovaný štátny vzdelávací program. (2015). Inovovaný štátny vzdelávací program. Bratislava: Štátny pedagogický ústav. Dostupné: http://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/geografia_nsv_2014.pdf
- Majnarić, M. (2005). Plitvička jezera. Záhreb : Tetraktis.
- Maňák, J. (1997). Alternativní metody a postupy. Brno: Masarykova univerzita.
- Marković, P. (2010). Katedra Sv. Jakova u Šibeniku. Záhreb: Naklada Ljevak.
- Milohanić, T. (2010). Eufrazijeva bazilika. Záhreb: Turistička naklada.
- Radić, D. (1998). Gradska jezgra Trogira - svjetska baština UNESCO-a. *Informatica museologica*, 29(1), s. 114-117.
- Ružek, I., Ružeková, M., Likavský, P, Bizubová, M. (2012). *Geografia pre 5. ročník ZŠ*. Harmanec: VKÚ PREDAJ s.r.o.
- Ružek, I., Likavský, P. (2011). *Geografia pre 8. ročník ZŠ a 3. ročník gymnázií s osemročným štúdiom*. Harmanec: VKÚ, akciová spoločnosť.
- Štátny vzdelávací program pre základné školy. (2006). Záhreb : Ministerstvo znanosti, obrazovania i športa. Dostupné: http://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf
- Tomasović, M. (2009). Steći i ploče:nadgrobní spomenici srednjeg vijeka na Makarsko-neretvanskom području. *Hrvatska revija : dvojmjesečnik Matice hrvatske*, 9(1), s. 64-69.
- Vukoja, M. (2015). Hrvatska kulturna baština. *Matka : časopis za mlade matematičare*, 23(92), s. 239-245.
- Žabenský, M. (2011). Legislatívna podpora ochrany prírodného a kultúrneho dedičstva na Slovensku a jeho kategorizácia. (s. 1-23). Trenčín: TUAD.